

**Asaf
GAVRON**

Smrt v zádech

Pistorius & Oišanská

Asaf Gavron
Smrt v zádech

Z hebrejštiny přeložila
Magdaléna Křížová

Pistorius & Olšanská
Příbram 2019

*Tato kniha vyšla s laskavou pomocí Nadace Český literární fond
a Ministerstva kultury státu Izrael*

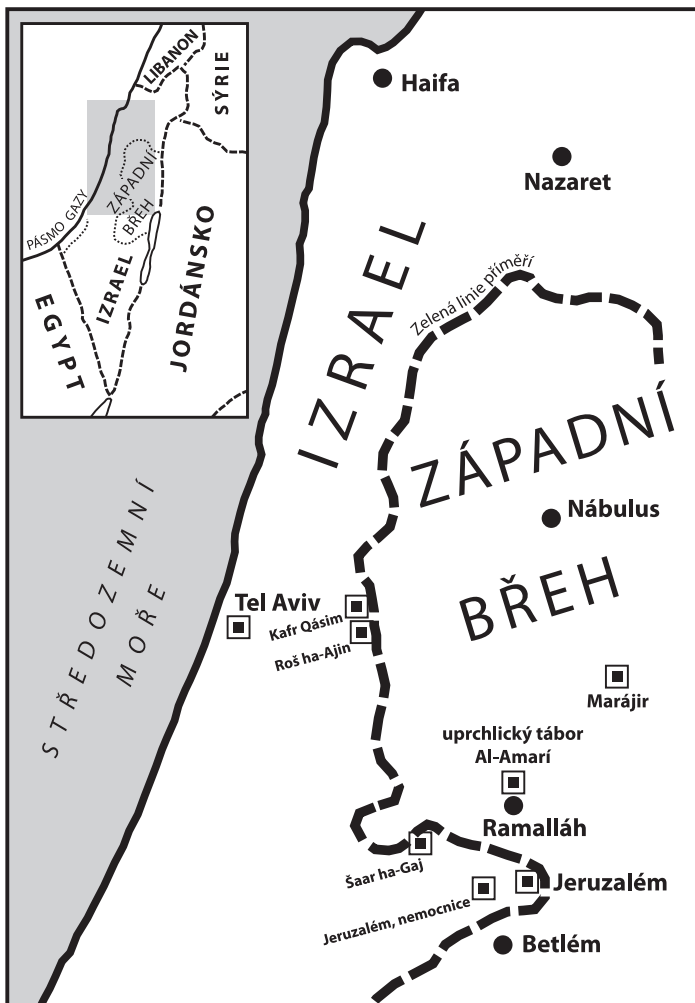
N A D A C E

Copyright © 2010 by Assaf Gavron
Translation © Magdaléna Křížová, 2019

ISBN 978-80-7579-085-9 (PDF)
ISBN 978-80-7579-044-6 (tištěná kniha)

Věnováno mým rodičům

*Jdu tou známou cestou, zastavím u kamene,
kde černý asfalt šplhá mezi skalami,
pomalu snáší se soumrak, od moře vane vítr,
nad rozvalinami Bajt Mahsíru září jitřenka.*

*Báb al-Wáde,
navěky vzpomínej na naše jména,
tudy si naše konvoje razily cestu k městu!
Podél silnice leželi naši mrtví,
železný vrak mlčí jako tichý přítel.*

Báb al-Wád, Chajim Guri, 1949

Toho dne jsem tak jako každé ráno nastoupil na malou devítku a jel jsem do práce. Malá devítka je sdílený taxík velikosti mikrobuse, který jezdí stejnou trasou jako normální devítka. Vlastně je to takový hybrid mezi taxíkem a autobusem. Spojuje v sobě výhody obojího – je levný a spolehlivý jako autobus, ale současně se rychleji proplete ranní špičkou a vy můžete vystoupit kdekoli po cestě.

Co začaly autobusy vybuchovat při teroristických útocích, jezdím do práce a zpátky už jen malou devítkou. A když náhodou přijede autobus dřív, nechám ho odjet a počkám si na tohohle taxíka. Autobus je pro sebevražedného atentátníka snadný terč. O devítce, která obvykle jezdí ráno narvaná, to platí dvojnásob, a taky že se v ní už jednou terorista odpálil. Nevím, jestli jsem o tom tak skálopevně přesvědčený, ale musel jsem Duči svatosvatě slíbit, že budu jezdit jedině malou devítkou.

Vždycky jsem si myslel, že v malé devítce se žádný teroristický útok nestane. Jednak se do ní vejde jen deset cestujících, s řidičem jedenáct. A krom toho má jen jedny dveře vepředu, takže řidič vidí každého, kdo přistoupí.

Ten den jsem jako obvykle nastoupil na naši zastávce na malou devítku. Mohlo být něco před devátou. Byl jasný zimní den, obloha průzračně čistá, slunce svítilo a chodníky byly plné mokrého listí.

Zrovna jsme vjeli do Dizengoffovy ulice, když se na mě obrátila jedna starší babka, pohnula významně očima směrem k tmavému klukovi kousek od nás a zamumlala: „Nezdá se vám ten mladík podezřelý?“ Kluk měl na hlavě čepici a na klíně držel cestovní obal na pánský oblek. „Nebojte se,“ odpověděl jsem jí, „ten vypadá neškodně.“

Ale ještě chvíli jsem z něj nespouštěl oči. No jo, běželo mi hlavou, oni mívají ty pásy s výbušninou. Takový pás s výbušninou musí být celkem skladná věc, když ji můžou nosit na těle pod košilí. Čili je docela dobře možné, že v tom obalu na pánský

oblek vůbec není žádný oblek, ale pás s výbušninou. Řekl jsem té paní: „Nic se nestane, nebojte se.“

Stařenka nedůvěřivě protáhla obličej a pak se obrátila na mladíka, který seděl vedle ní z druhé strany. My tři jsme zabírali sedadla vzadu, zatímco ten přičmoudlý týpek, který se jí nezdál, seděl vepředu. Stařenka něco pošeptala tomu druhému klukovi. Ten se podíval směrem, kde sedělo podezřelé individuum, pak přimhouřil oči, zavrtěl hlavou a ukazovákem naznačil zamítavé gesto. To mě uklidnilo. Člověk je někdy zbytečně paranoidní. Proč jsou všichni v téhle zemi pořád tak vystrašení, to se tmavší spoluobčan nemůže ani svézt taxibusem?

Z vysílačky u řidiče si stěžoval kolega taxikář, že dneska je nějak mrtvo. V rádiu běžely zprávy o sebevražedném atentátu na autobus ve vádí Ara. Cestující v taxibusu mlčky poslouchali. Pak začala hrát nějaká písnička od Kaveretu, už nevím která.

Na Žabotinského ulici stařenka vystoupila. Nevěřila našemu úsudku. Když došla ke dveřím, vrhla dlouhý pohled na snědého mladíka v čepici a s obalem na oblek na klíně. On jí pohled opětoval. V tu chvíli mě nenapadlo, že jí svým pohledem možná něco říká. A jestli mi problesklo hlavou, že ta babka možná ví, co dělá, a že bych měl pro jistotu taky vystoupit – tak jsem tu myšlenku hned zavrhl. Na žádné „pro jistotu“ nebyl čas. Jo, kdybych věděl, že mám pár minut k dobru, asi bych vystoupil a kousek se prošel, ale já čas neměl. Kdo taky má dneska čas?

„Lidi ztrácej nervy, co?“ prohodil ten kluk vedle mě. Měl nákrátko zastřižnou bradku a na nose velké stříbrné sluneční brýle. Namelírované vlasy mu držely vyčesané pořádnou vrstvou gelu. Se svou vizáží vypadal spokojeně. Usmíval se, působil sympaticky. Giora se jmenoval. Teď to vím. Giora Guetta z Jeruzaléma. „Je to na hlavu, tahle paranoia,“ odpověděl jsem. Kluk mlčel, ale po pár vteřinách dodal: „Ale tamten vypadá v pohodě, ne?“ Znovu jsem se podíval na tmavého mladíka vepředu. Nebyl jsem si stoprocentně jistý. Jenže co je dneska na sto procent? „Jo, přijde mi úplně normální,“ řekl jsem.

Giora i já jsme se zadívali z okna, každý na své straně. Byl chladný zimní den, ale slunce svítilo ostošest. Viděl jsem billboard s reklamou na film *Příšerky s. r. o.* a dodávku mlékárenské

firmy Gad. Přistoupil dělník ze stavby a hlasitě si postěžoval: „No to je dost, dva poslední autobusy mi ani nezastavily.“ Dělník měl dvě malé dcery, jak jsem se později dočetl na Ynetu. „Lidi dobrý, čas jsou peníze! Mám já snad času na rozdávání?“ „To nemá nikdo, milej pane,“ odušila jiná žena v taxibusu.

Na malé devítce mám nejradši, jak efektivně hospodaří s časem. O tomhle zrovna něco vím, je to moje profese. Například kupování jízdenek a vracení drobných se v hromadném taxíku odbývá za jízdy, ne jako v autobuse, který stojí na zastávce, dokud si celá fronta nekoupí u řidiče lístek. Nebo jak si řidiči rozměňují peníze s kolegy taxikáři, co jedou z opačné strany: domluví se přes vysílačku, připraví si bankovky, otevrou okénko, a když se míjejí, předají si to během vteřinky pěkně z ručky do ručky. Taky se mi líbí jejich dynamický styl jízdy – vecpou se všude, házejí myšky, předjíždějí i autobusy (kterým mezi sebou, když se baví přes vysílačku, přezdívali „mamuti“) a vjedou přitom klidně do protisměru, nahánějí drahocenné vteřiny projížděním semaforů na oranžovou, a když se chtějí vyhnout zácpě, vezmou to oklikou postranními ulicemi, improvizují. Jsou to kaskadérské kousky a je docela zábava je při tom sledovat.

Giora Guetta mi poklepal na rameno. Trhnul jsem sebou, ale byl to on. Všiml jsem si teď, že drží v ruce elektronický diář, Palm Pilot. V duchu jsem si řekl, hele hochu, nemachruj, taky mám svůj Palm. I když to nebyla tak úplně pravda. Před dvěma měsíci se mi rozbil.

„Mohl bych vás o něco poprosit?“ zeptal se. „Kdyby se mi náhodou něco stalo, mohl byste vyřídit Šuli, to je moje holka v Jeruzalémě, že...“ Zarazil se a přemýšlel, ale nepřišel na to, co by měl být ten vzkaz.

V duchu jsem se ušklíbl. Co to mele? Kdyby se mu náhodou něco stalo? Teď už s tím začíná taky? Budiž, stará babka má právo být ustrašená, kdoví co zažila za holokaustu, ale proč on? A tak mu povídám: „Jestli se něco stane, pochybuju, že bych zrovna já zůstal naživu, abych vyřizoval nějaký vzkazy. Ale nebojte, nic se nestane.“

„Já vím, že nestane,“ řekl. „Ale kdyby náhodou... Jestli chcete, taky můžu něco někomu vyřídit, jako kdybych třeba... Chápete.“

„Ani ne,“ řekl jsem bez přemýšlení, ale pak mě napadlo, že na tom třeba něco je. Kdoví, možná bych měl zanechat nějaký vzkaz. Nebo poslední vůli. No vážně, měl bych sepsat závěť, pěkně s notářským razítkem. Jeden nikdy neví. Uvědomil jsem si, že kdybych měl někomu odkázat pozůstalost, byla by to nejspíš Duči. Nakonec asi jo. I když nám to poslední dobou skřípe.

A pak jsem se přistihl, na co to myslím. Kurvafix, co je to za úvahy takhle ráno cestou do práce? Závěť. To jsme teda dopadli.

Na zadním skle autobusu před námi se skvěla reklama na levný roaming, příslušník královské gardy před londýnským Towerem a pod tím nápis: „Jedete na dovolenou? Přibalte si náš bezkonkurenční roamingový tarif!“ V rádiu teď mluvil svědek teroristického útoku na autobus ve vádí Ara, řidič, který jel kolem, když to bouchlo, a říkal zrovna moderátorovi: „Ale pořád to vidím optimisticky. Jo, vidím. Vidím to optimisticky.“ Jedné ženě v taxibusu zazvonil telefon a ona ho zvedla. Vytáhl jsem notýsek a tužku – co se mi rozbil Palm, vrátil jsem se do středověku – a poznamenal jsem si: *Zjistit ceny nemovitostí na N. Zélandu. Probrat s Duči.*

Obrátil jsem se na toho kluka vedle. „Takže vy jste z Jeruzaléma? Já vlastně taky, původně.“ Ale viděl jsem, že myšlenkami bloudí bůhví kde. A pak mě napadlo, že lidi mívají předtuchy. Jako se objevovaly různé náznaky u Daniho Lema z doby krátce před jeho smrtí, třeba ta básnička, co ji napsal měsíc předtím, než se to stalo. Nebo se říká o vojácích, co padli, že se při posledním telefonátu rozloučili jinak než obvykle, tak nějak víc, nebo že v posledních dnech života říkali různé věci, jako by šestým smyslem vycítili, že se něco chystá.

Na druhou stranu lidi navykládají spoustu nesmyslů. Jenom u těch, co brzo nato umřeli, si to víc pamatujeme. Taky už jsem jednou měl předtuchu blížící se smrti. V noci mi nad hlavou přeletělo hejno ptáků. Říkal jsem si, zvláštní, ptáci takhle za tmy, to bude nějaké zlověstné znamení. A přesto jsem neumřel. Pořád jsem naživu. I po tom, co se stalo v malé devítce a co se stalo v Šaar ha-Gaj a v ulici Emek Refaim. Po tom, co se stalo s Fahmím.

Řekl jsem mu: „Už to pusťte z hlavy, je to blbost.“

Usmál se. Vstal jsem, mávl mu na pozdrav a beze slova vystoupil z taxibusu. Neohlédl jsem se ode dveří za tím tmavším klukem. Myslím, že jsem to neudělal, protože jsem ho opravdu nepovažoval za potenciálního teroristu. Ale možná že jsem ho prostě nechtěl uvést do rozpaků.

Vešel jsem do Dizengoffova centra. Kvůli všem těm teroristickým útokům a zvýšeným stupňům ohrožení to u vchodu vypadalo trochu jako u bran vojenské základny – zátarasy, kontroly, bezpečnostní rámy, které pokaždé zapípají, což ovšem nikdy nepřiměje ochranku, aby se pokusila najít příčinu – tak proč nás s tím buzerují, jen aby do nás naprali trochu toho elektromagnetického záření?

Každý den mě v Dizengoffově centru kontrolovali trochu jinak – jednou jsem musel vyndat peněženku nebo telefon, jindy po mně jen přejeli detektorem kovů, občas mě pustili bez kontroly a pak si mě zavolali zpátky, jako by se jim zdálo, že jsem podezřele přidal do kroku, že se jim snažím proklouznout. Po jednom zvlášť tragickém útoku chtěli ráno u vchodu od každého občanku a postavili ještě druhý bezpečnostní rám u výtahů k administrativní části budovy, sotva sedm metrů od první kontroly u vchodu. Zůstal tam dva dny a pak ho zase odstranili. Uplynul další den a najednou nikdo nepotřeboval vidět ani tu občanku. A pak přišel další velký útok a zase ji chtěli.

Nemínil jsem to řešit. Nic jsem nenamítal, nerozčiloval jsem se. Ani když mě nechali projít a pak si mě zavolali zpátky, ani když přidali další bezpečnostní rám se sekuritákem, který mě šacoval pár kroků od předchozí kontroly. Ani když jsem musel sundat tašku, rozepnout zip, vytáhnout peněženku a z ní občanku, strčit jim ji pod nos a vidět, že se na ni ani nepodívali – i kdyby na ní byla Arafatova fotka, nezajímalo by je to.

Rozhodl jsem se, že je prostě nechám dělat svou práci. Ne že bych si myslel, že je tak potřebná a důležitá a že bohužel není zbytná, ale prostě jsem neměl náladu se s někým dohadovat. K čemu by mi bylo, kdybych si stěžoval nebo odmítl ukázat občanku? Vídám lidi, kteří se s nimi hádají, a chápu je, ale stejně jim to nepomůže, je to jen ztráta času. Jako když se fotbalisti